

Міністерство освіти і науки України
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім.Богдана Хмельницького

Факультет Обчислювальної техніки, інтелектуальних та управляючих систем
Кафедра Програмного забезпечення автоматизованих систем

Реферат

з дисципліни «Історія Філософії»

Тема: Мета життя і призначення людини за Конфуцієм.

Виконав: студент гр. КС-231

Попов А. А.

Перевірив: Марченко О. В.

План реферату:

1. Вступ

2. Основна частина

2.1. Біографія як основа формування філософії Конфуція

2.2. Поняття призначення людини у концепціях конфуціанства

2.3. Етичний ідеал: шлях самовдосконалення

2.4. Мета життя як зв'язок через систему соціальної гармонії

2.5. Роль освіти у досягненні мети життя

2.6. Застосування конфуціанських принципів у сучасному світі

2.7. Етика конфуціанства і її вплив на моральну культуру сучасної людини

3. Висновки

4. Список використаної літератури

Вступ

Конфуцій (Кун-Фу-Цзі) — одна з найвидатніших особистостей у світовій філософії. Його вчення про суспільство, гармонію та природний порядок мають глибокий вплив на культури китайської цивілізації та інших народів. У цьому рефераті розглянуто концепцію мети життя та призначення людини за класичними поглядами Конфуція.

Мета дослідження — з'ясувати основні пояснення концепції людського призначення та його соціально-етичного значення. Завдання: проаналізувати основні тези Конфуція та оцінити їх актуальність у сучасному світі.

Актуальність теми обумовлена тим, що принципи Конфуція залишаються важливими у сучасному світі, особливо у контексті морального виховання, самореалізації та взаємоповаги в суспільстві. Його філософія пропонує універсальні цінності, які можуть допомогти у вирішенні багатьох проблем сучасного людства.

Основна частина

2.1. Біографія як основа формування філософії Конфуція

Конфуцій, або Кун-цзи, народився в період Чуньцю (551–479 рр. до н.е.), коли китайське суспільство перебувало у стані глибокої соціальної та політичної кризи. Його життя припало на час занепаду династії Чжоу, який супроводжувався хаосом, конфліктами між державами і моральним занепадом. Народившись у бідній сім'ї в державі Лу, Конфуцій з дитинства зазнавав труднощів. Його батько, воїн, помер, коли хлопчикові було всього три роки, залишивши родину без належного забезпечення. Мати Конфуція, яка виховувала сина самостійно, зіграла ключову роль у його становленні, адже саме вона прищепила йому любов до знань і моральних принципів.

З раннього віку Конфуцій відзначався великим інтересом до навчання і прагненням до самовдосконалення. Незважаючи на скромне походження, він став відомим учнем традиційних китайських текстів і розвинув власні ідеї щодо того, як досягти соціальної гармонії та відновити моральний порядок у суспільстві. Його погляди формувалися під впливом класичних текстів, таких як "Шу цзин" (Книга історії), "Ши цзин" (Книга пісень) та "І цзин" (Книга змін), які стали основою його вчення. Здобувши освіту, Конфуцій почав працювати на

адміністративних посадах, проте його справжнім покликанням стало викладання і поширення своїх ідей серед учнів.

Філософія Конфуція, яку він розробляв протягом усього свого життя, виникла як відповідь на політичний та соціальний безлад його часу. Він вважав, що вирішення проблем криється у моральному самовдосконаленні кожної людини та відновленні гармонії у суспільстві через дотримання етичних принципів.

Біографія Конфуція дає змогу зрозуміти, як його особисті переживання і спостереження за світом вплинули на формування його філософських ідей. Його життя є прикладом того, як глибоке усвідомлення проблем свого часу і прагнення до змін можуть привести до створення вчення, що залишиться актуальним протягом тисячоліть.

2.2. Поняття призначення людини у концепціях конфуціанства

Центральною ідеєю конфуціанства є "Тянь мін", або небесне веління, яке визначає мету та призначення кожної людини. Конфуцій вважав, що кожна людина народжується із певною місією, яку вона має усвідомити і реалізувати. Це призначення пов'язане не лише з особистими цілями, але й із суспільними обов'язками. Людина повинна виконувати свою роль у гармонії з небесними законами, що забезпечує стабільність і порядок у суспільстві. "Тянь мін" спонукає людину жити відповідно до високих моральних стандартів і прагнути до самовдосконалення.

Конфуцій наголошував, що призначення людини розкривається через її вчинки, які повинні бути спрямовані на благо інших і суспільства загалом. Він підкреслював важливість розуміння своєї ролі у світі та необхідність діяти у відповідності з принципами "жень" (людяності) та "і" (праведності). Людина,

яка усвідомлює своє призначення, досягає гармонії із собою і навколишнім світом. Цей підхід Конфуція базується на ідеї, що кожна людина має потенціал для великого, але його реалізація залежить від постійної праці над собою і прагнення до морального вдосконалення.

2.3. Етичний ідеал: шлях самовдосконалення

Шлях самовдосконалення є ключовим елементом конфуціанської філософії. Конфуцій вважав, що кожна людина повинна прагнути до розвитку своїх моральних якостей, щоб стати прикладом для інших і зробити внесок у суспільне благо. Основними чеснотами, які потрібно розвивати, є "жень" (людяність), "і" (праведність), "лі" (ритуали) та "чжи" (мудрість). Ці чесноти формують основу морального ідеалу, якого має досягти кожна людина.

Процес самовдосконалення, за Конфуцієм, починається з дрібниць – з поваги до батьків, турботи про близьких, відповідального ставлення до своїх обов'язків. Через щоденну практику чеснот людина розвиває у собі внутрішню гармонію, яка відображається у її стосунках із іншими. Конфуцій наголошував, що самовдосконалення – це не одноразовий акт, а постійний процес, який триває протягом усього життя. Цей процес включає як інтелектуальний розвиток, так і виховання моральних якостей.

Самовдосконалення також передбачає розвиток емпатії і здатності розуміти інших. Конфуцій підкреслював важливість практики "шу" – принципу взаємності, який вимагає ставитися до інших так, як ти хотів би, щоб ставилися до тебе. Цей принцип лежить в основі усіх людських стосунків і сприяє побудові гармонійного суспільства. Усе це робить шлях самовдосконалення

центральною ланкою у досягненні мети життя і реалізації людського призначення.

2.4. Мета життя як зв'язок через систему соціальної гармонії

На думку Конфуція, мета життя людини нерозривно пов'язана із суспільною гармонією. Він вважав, що суспільство функціонує як єдиний організм, де кожна людина має свою роль. Виконання цих ролей відповідно до моральних принципів створює гармонійне і стабільне суспільство. Конфуцій порівнював суспільство із сім'єю, де кожен член має свої обов'язки і відповідальність. Відносини між батьками і дітьми, подружжям, братами і сестрами є мікромоделлю того, як повинні будуватися відносини у масштабі держави.

Філософія Конфуція акцентує увагу на важливості ритуалів ("лі") у підтримці соціальної гармонії. Ритуали забезпечують порядок і передбачуваність у взаємодії між людьми, сприяючи формуванню почуття відповідальності і взаємної поваги. Крім того, Конфуцій підкреслював значення етичного лідерства, коли правителі повинні бути прикладом доброчесності для своїх підданих. Він вважав, що гармонія у суспільстві починається з морального лідерства, яке стимулює громадян до наслідування ідеалів чесності і справедливості.

2.5. Роль освіти у досягненні мети життя

Конфуціанство надає великого значення освіті та процесу навчання в житті людини. Згідно з філософією Конфуція, освіта є основним інструментом для досягнення морального самовдосконалення і гармонії в суспільстві. Для Конфуція знання не повинні бути лише інтелектуальними, але й моральними, оскільки тільки завдяки поєднанню розуму й етики людина може стати ідеальною особистістю, здатною виконувати свою роль у соціумі.

Конфуцій вважав, що навчання повинно бути постійним і безперервним процесом, у якому людина не лише отримує знання, але й формує свою внутрішню моральність. Для нього освіта була не лише шляхом до знань, а й шляхом до самопізнання. Це уособлювалося в основному принципі конфуціанської філософії: "вчити та вчитися" . Отже, навчання повинно стати частиною повсякденного життя, яке постійно збагачується новими ідеями та моральними принципами.

Конфуцій також звертав увагу на роль викладачів, яких він розглядав як моральних авторитетів, здатних формувати особистість своїх учнів. У його концепції освіти велика увага приділялася не лише передаванню знань, а й розвитку почуття відповідальності, моральних якостей і здатності до самоконтролю. Природне прагнення до знань допомагало людині ставати більш моральною, розумною і здатною до виконання соціальних обов'язків.

Таким чином, освіта в конфуціанстві є основою не тільки особистого розвитку, але й соціальної гармонії. Конфуцій вірив, що добре освіта може змінити людину на краще і допомогти їй знайти своє місце у суспільстві, що сприяє його стабільності та прогресу.

2.6. Застосування конфуціанських принципів у сучасному світі

Попри те, що філософія Конфуція виникла більше двох тисяч років тому, її принципи і сьогодні знаходять своє застосування в сучасному світі. Особливо яскраво це проявляється в соціальних, політичних і освітніх системах Східної Азії, але навіть на Заході конфуціанські ідеї стали важливим елементом в теоретичних розробках в контексті етики, педагогіки та соціальних наук.

Одним із ключових принципів, який є надзвичайно актуальним сьогодні, є акцент на важливості гармонії в суспільстві. В умовах сучасної глобалізації, коли між культурами виникає безліч конфліктів, ідеї про баланс, взаємоповагу і терпимість набувають нового сенсу. Сучасні філософи, соціологи та політики часто звертаються до конфуціанських ідей у пошуках ефективних стратегій для вирішення проблем, пов'язаних з міжкультурним співіснуванням та глобальними викликами.

У сучасній політиці конфуціанство сприяє розвитку концепцій громадянської відповідальності та лідерства. Для Конфуція лідер — це не лише людина, яка займає високу посаду, але й моральний авторитет, який має вести інших за собою через приклад і підтримку гармонії в суспільстві. У ХХІ столітті ідеї лідерства на основі моральних цінностей та етичних норм набувають дедалі більшої популярності у світі бізнесу, освіти та навіть у політичних колах. Вони застосовуються в контексті формування корпоративної етики та відповідальності перед суспільством.

Конфуціанські принципи, що стосуються поваги до старших, взаємоповаги та родинних зв'язків, також знаходять своє застосування в сучасному світі, особливо в культурах Східної Азії, де родина досі є важливою основою соціального життя. Водночас ідеї щодо збереження і передавання традицій виявляються корисними для збереження культурної ідентичності, адаптуючи їх до сучасних умов.

Також конфуціанські принципи активно використовуються у навчанні, особливо в педагогіці. Концепція "шлях самовдосконалення" як основа освіти має великий вплив на методи навчання в країнах Східної Азії, де освітні системи акцентують увагу на моральному розвитку особистості, поряд з академічними знаннями. У цьому контексті конфуціанські ідеї стали основою для формування моделей сучасних освітніх програм, які інтегрують моральні та етичні аспекти в процес навчання.

2.7. Етика конфуціанства і її вплив на моральну культуру сучасної людини

Етика конфуціанства акцентує увагу на важливості взаємин між людьми, моральних цінностях та обов'язках, що мають кожен індивід у суспільстві. Зокрема, конфуціанство наголошує на тому, що особистість повинна слідувати етичним нормам не через зовнішній тиск, а завдяки внутрішньому переконанню і відповідальності. Ці ідеї є надзвичайно актуальними в сучасному світі, де багато людей шукають баланс між власними інтересами та соціальною відповідальністю.

Одним із основних етичних принципів конфуціанства є концепція "жень" (仁) — гуманності або людяності, що полягає в прагненні до доброти, милосердя, співчуття і підтримки один одного. Цей принцип сьогодні можна побачити в соціальних ініціативах, благодійних програмах, а також в культурних практиках, орієнтованих на взаємопідтримку і гармонію.

Ще одним важливим етичним аспектом є концепція "лі" (禮) — ритуалу, порядку, ввічливості, що сприяє підтримці морального клімату в суспільстві. Сьогодні цей принцип часто використовують в корпоративних етиках і в культурному контексті, де важливо дотримуватись поваги до інших, бути

вічливими і зваженими у своїх діях. Цей принцип можна побачити як у формах поведінки в особистих стосунках, так і у політичному житті, де особливу роль відіграє повага до різних культур і традицій.

Завдяки своєму фокусу на моральних цінностях і відповідальності, конфуціанство продовжує залишатися важливим джерелом для розвитку сучасної етики та моральної культури. Ідеї цього вчення дають можливість сучасним людям усвідомити своє місце у світі, взаємодіяти з іншими на основі взаємоповаги та доброти, а також сприяти створенню гармонійних і справедливих суспільств.

Висновки

Філософія Конфуція пропонує універсальні принципи, які залишаються актуальними й у сучасному світі. Вчення про мету життя і призначення людини підкреслює важливість моральності, самовдосконалення та гармонії у стосунках з іншими. Конфуцій вказував, що лише через дотримання цих принципів можливе досягнення як індивідуального щастя, так і суспільного добробуту. Його ідеї мають значний вплив на формування етичних норм і досі є джерелом натхнення для багатьох культур.

Філософія Конфуція також показує, що гармонійні відносини між людьми є основою для стабільного суспільства. Вона наголошує на важливості взаємоповаги, взаємодопомоги та справедливості. Таким чином, його вчення залишається не лише теоретично важливим, але й практично застосовним у повсякденному житті.

Список використаної літератури

1. Конфуцій. «Бесіди і судження» (Лунь Юй). Переклад з китайської.
2. Грицак, Я. «Філософські ідеї Сходу: від Конфуція до Лао-Цзи». — Київ: Основи, 2018.
3. Чан, В. Т. «Історія китайської філософії». — Харків: Фоліо, 2020.
4. Відейко, М. «Китайська філософія в контексті світової культури». — Львів: Світ, 2017.